

Ненад З. Стекић¹
Институт за међународну политику и привреду
Београд (Србија)

005.334:004.65
005.44:004.8(510)
Преједни научни рад
Примљен 12/02/2025
Прихваћен 28/02/2025
doi: [10.5937/socpreg59-56738](https://doi.org/10.5937/socpreg59-56738)

ГЛОБАЛНО УПРАВЉАЊЕ У ДОБА ДИГИТАЛНИХ РИЗИКА: КИНЕСКА ИНИЦИЈАТИВА ЗА ВЕШТАЧКУ ИНТЕЛИГЕНЦИЈУ²

Сажетак: У овом раду се анализирају новопредложене иницијативе Кине у области управљања вештачком интелигенцијом (ВИ) и развоја дигиталне инфраструктуре, с фокусом на Глобалну иницијативу за управљање ВИ и Дигитални пут свиле. Кроз анализу политичких докумената, изјава владе и постојеће литературе, у раду се испитују начини на које се Кина позиционира као лидер у управљању ВИ, истовремено ширећи свој дигитални утицај на глобалном нивоу. Тврди се да дуални приступ Кине – промовисање оквира за управљање ВИ и изградња дигиталне инфраструктуре у иностранству – омогућава Кини да обликује међународне норме и стандарде у вези са новим технологијама. Ова стратегија, међутим, покреће забринутости везане за дигитални ауторитаризам, технолошку зависност и питања приватности. Испитивањем интеракције између кинеских домаћих и међународних дигиталних политика, истраживање доприноси разумевању геополитичких импликација ВИ и дигиталних технологија.

Кључне речи: вештачка интелигенција, дигитална инфраструктура, глобална иницијатива, Дигитални пут свиле, Кина

ЗАШТО КИНА? ПАРАДИГМА О ДРУШТВУ РИЗИКА И САВРЕМЕНИ ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Чак 64% светске популације – нешто више од 5,5 милијарди људи – користи интернет у свакодневном животу (Forbes, 2024). Процењује се да ће глобалну мрежу у 2029. години користити чак осам милијарди корисника, а да ће количина проведеног

¹ nenad.stekic@diplomacy.bg.ac.rs; <https://orcid.org/0000-0001-9066-0480>

² Ово истраживање финансира Фонд за науку Републике Србије, бр. 7294, кроз пројекат „Допринос модерним партнерствима: процена односа Србије са Кином и са ЕУ – КОМПААС“ (Contributing to Modern Partnerships: Assessments of Sino-EU-Serbian Relations – COMPASS Project).

времена на интернету бити између шест и осам часова дневно (Forbes, 2024). Готово да не постоји област друштвеног живота у којој би модеран човек могао да темељи свој свакодневни живот без барем једне од дигиталних услуга. Акумулација количине услуга и података у савременом антропоцену расте стопама које се не могу описати. Стога се у савременој академској литератури често помиње дигитални отисак (*digital footprint*) као мера коју човек оставља (Feher, 2021). Глобални дигитални отисак постао је значајан проблем последњих година, имајући у виду да информационе и комуникационе технологије (ИКТ) доприносе до 4% глобалних емисија гасова стаклене баште закључно са 2022. годином (Palowise, 2024). Очекује се да ће овај проценат расти како се повећава употреба интернета и ослањање на дигиталне услуге, при чему су емисије CO₂ ИКТ сектора достигле 7,3% глобалних емисија у 2020. години. Свеобухватна студија објављена 2024. године открила је да просечна глобална потрошња веб-претраживања, друштвених мрежа, стриминга видео и музичких садржаја, као и видео-конференција, може чинити приближно 40% угљеничног буџета по глави становника који је у складу са ограничавањем глобалног загревања на 1,5°C, као и око 55% носивог капацитета по глави становника за коришћење минералних и металних ресурса (Istrate, 2024).

У новонасталој геополитичкој клими, где униполарни свет пролази кроз своју завршну фазу дисолуције, Кина се све више афирмише као кључни „дигитални глобални актер“, са политичким одлукама и законодавним активностима које значајно утичу на глобално дигитално управљање. Први од разлога за ову тенденцију лежи у амбицији Кине да подржи сопствени економски раст, који је све више условљен развојем дигиталног сектора. Овај сектор, чија вредност расте сразмерно иновацијама у области вештачке интелигенције и дигиталне инфраструктуре, постаје стуб економске стабилности и раста. Додатно, инсистирање на „политици висококвалитетног развоја“ – која укључује промовисање напредних технологија и развој чврстих регулатива у сфери нових технолошких решења – омогућава Кини да се позиционира као лидер у иновативним и регулисаним технолошким стандардима.³ Трећи разлог односи се на намеру Кине да прошири свој утицај у државама глобалног Југа, подржавајући њихову интернет и дигиталну инфраструктуру, што јој омогућава стратешко позиционирање у постављању глобалних дигиталних стандарда који нису под искључивим западним утицајем. Коначно, кроз изградњу политика заштите података и сајбер безбедности, Кина јача своју дигиталну сувереност и сигурносни оквир у заштити националних података, што је од суштинског значаја за избегавање страног утицаја и потенцијалних безбедносних претњи. Овим кохерентним приступом дигитализацији, Кина настоји не само да одржи економски замах већ и да формира глобалне дигиталне

³ Идеју о „висококвалитетном развоју“ представио је кинески председник Си Ђинпинг, као кључни задатак „у изградњи модерне социјалистичке државе“ (Xi, 2023). Током састанка са посланицима из провинције Ђангсу, он је истакао потребу за применом новог филозофског приступа развоју који балансира квалитет и квантитет у економском напретку. Си је нагласио да Кина мора убрзати реформе и отворити се како би створила одрживе институције и механизме за висококвалитетни развој (Xi, 2023). Такође, истакао је значај самосталности у науци и технологији као основе за постизање ових циљева, уз фокус на иновације и јачање пољопривреде (Xi, 2023).

токове који ће подржати њене стратешке интересе у новој ери глобалног управљања. Сва четири разлога указују на неопходност регулисања ове области како на унутрашњем легислативном нивоу, тако и на међународнополитичкој равни, с обзиром на то да парадигму о глобалном друштву ризика карактерише све већа међузависност и глобализација, која води ка порасту комплексних и неуправљивих ризика.

У овом контексту, ризици нису локализовани, већ имају глобалне импликације, као што су климатске промене, тероризам, пандемије и економске кризе (Beck, 1992). Те ризике карактерише непредвидивост и значајан утицај на све аспекте друштвеног живота. Модерни процеси дигитализације, развој вештачке интелигенције и брза технолошка иновација такође доприносе стварању нових облика ризика (Giddens, 2002). Стога, друштва морају развијати колективне механизме управљања ризицима, како би осигурала стабилност и одрживост на глобалном нивоу (Luhmann, 1993). Последично, сва друштва бивају усмерена једна на друге и политике у овом домену преплићу се са политичким токовима у систему међународних односа. Како је тематско усмерење овог рада на глобалним кинеским иницијативама за ВИ, аутор се у наставку неће бавити проблематиком унутрашњег регулисања домена електронских услуга и вештачке интелигенције у Кини.⁴ На међународном нивоу, потреба за промоцијом сопствене визије глобалног управљања у новој ери, изнедрила је својеврсну промену парадигме када је реч о глобалном дигиталном управљању кроз кинеску Иницијативу за вештачку интелигенцију.

Овај чланак је структурисан на следећи начин. Аутор најпре уводи Кину као јединицу система међународних односа у ред варијабли од значаја за промену парадигме у аналитичком домену „дигиталног света“. Пружањем увида у разлоге због којих Кина преузима водећу улогу у дигиталним иновацијама, у почетном делу рада наглашава се њена визија и амбиција да креира глобално конкурентну дигиталну економију. У другом делу, „Глобална иницијатива за ВИ“ анализирају се кључни елементи новопредложене кинеске иницијативе за вештачку интелигенцију, укључујући и одлике *AI Plus* иницијативе коју је Кина покренула за унапређење дигиталне индустрије и интеграцију вештачке интелигенције у реалну привреду. Аутор потом разматра ставове Европске уније и других актера у вези са кинеским иновацијама у области вештачке интелигенције, укључујући безбедносне ризике и могућности геополитичке доминације. Нарочит акценат је усмерен ка приказу и анализи дистинктивних компоненти вредности које се тичу приватности у дигиталном свету у кинеској, те западноцентричној визири дигиталног света. На крају, рад се завршава обједињавањем свих кључних аспеката и указивањем на могуће импликације и будуће кораке за различите актере у дигиталној трансформацији.

⁴ Међутим, студије које у овом домену завређују академску пажњу су: Zhang & Chen, 2022; Li & Wang, 2023; Wang & Zhao, 2023; Sun & Liu, 2024; Liu & Zhang, 2024.

ГЛОБАЛНА ИНИЦИЈАТИВА ЗА ВЕШТАЧКУ ИНТЕЛИГЕНЦИЈУ – КИНЕСКА ВИЗИЈА ДРУШТВА РИЗИКА

У октобру 2023. године, кинески председник Си Ђинпинг (Xi Jinping) најавио је покретање Иницијативе за глобално управљање вештачком интелигенцијом током трећег Форума „Појас и пут” у Пекингу. Иницијатива истиче људски централизован приступ развоју ВИ који има за циљ да допринесе напретку човечанства, уз промовисање једнаких права и могућности за све нације у развоју и управљању ВИ технологијама (State Council, 2023). Иницијатива за глобално управљање ВИ ослања се на претходне напоре Кине да се позиционира као лидер у етици и регулацији вештачке интелигенције. Још од 2017. године, кинеска влада је дала приоритет управљању ВИ, приступу који је еволуирао кроз различите фазе. У почетку, Кина се фокусирала на саморегулацију индустрије и подстицање инвестиција у ВИ технологије (State Council, 2023). Ова фаза је праћена развојем националних стандарда као темеља за будућа правила. У новије време, кинески регулатори су започели доношење конкретних правила усмерених на одређене индустрије и технологије. Кинеска иницијатива за глобално управљање вештачком интелигенцијом обухвата кључне аспекте који се односе на безбедност, развој и глобалну сарадњу у овом домену, али истовремено изазива бројне контроверзе и бриге у вези са потенцијалним ризицима. Иако Кина акценат ставља на људски централизован приступ развоју ВИ и на глобалну сарадњу у управљању овом технологијом, постоје бројне дилеме које се односе на приватност података, дигитални суверенитет и зависност од технологија које Кина развија и поставља. Први кључни аспект који изазива забринутост односи се на *приватност података и безбедност*. Многе земље изражавају бојазан да би кинеска инфраструктура могла омогућити прикупљање података и надзор од стране кинеске владе. Ове забринутости су посебно актуелне у контексту глобалне дигиталне трансформације и експанзије кинеских технологија као што су 5G и ВИ. Проблеми са *дигиталним суверенитетом* такође настају, јер неке државе страхују да ће зависност од кинеске технологије угрожавати њихову способност да контролишу своје дигиталне домене и управљају националним подацима. Ове забринутости резултирале су одлукама неких земаља да ограниче учешће кинеских компанија, као што је Huawei, у развоју својих 5G мрежа (State Council, 2023). Тиме долазимо до питања *технолошке зависности*, које указује на опасност да земље које учествују у развоју кинеских технологија постану прекомерно зависне од њих, што може ограничити њихову будућу слободу избора и аутономију. Ова зависност може довести до ситуације у којој земље неће моћи да разматрају друге опције или да развију сопствене технологије, чиме ће бити изложене утицају и контроли које Кина може да оствари у дигиталном простору. Критичари Кине такође упозоравају на потенцијалну експанзију *дигиталног ауторитаризма*, где би кинески модел управљања интернетом и надзора могао бити примењен у другим земљама, угрожавајући демократске вредности и слободе. У овом контексту, неке земље страхују да би кинески технолошки утицај могао довести до увођења режима који ограничавају слободу јавног изражавања и личну приватност, као и до надзора који се користи за контролу друштвених покрета и политичких процеса у тим земљама.

Кинеска иницијатива за ВИ настоји да се супротстави таквом наративу позивајући на „глобалну сарадњу у развоју безбедних, поузданих и праведних ВИ технологија које неће угрожавати људска права и суверенитет држава“ (State Council, 2023). Кина истиче важност развоја оквира за управљање ВИ на основу међународних норми које ће бити у корист свих земаља, уз истовремено спречавање злоупотреба као што је манипулација подацима и дистрибуција лажних информација (Hu, 2024). Поред тога, Кина позива на увођење принципа транспарентности и обавезујућих међународних норми које ће осигурати да ВИ технологије буду развијене и примењене за добробит целокупног човечанства (State Council, 2023). Међутим, упркос овим настојањима, и даље постоје озбиљне критике *ширења дигиталног ауторитаризма*, које су изразили бројни западни аналитичари и владе. Критике које се упућују на кинеске напоре да повећа свој утицај у глобалним дигиталним инфраструктурама често истичу да ће овај тренд утицати на демократске процесе и слободе у другим земљама. Сједињене Америчке Државе и неке европске земље предузимају кораке да ограниче утицај кинеских компанија на своје дигиталне инфраструктуре, као што је случај са забраном учешћа компаније Huawei у развоју 5G мрежа (State Council, 2023; Hu, 2024).

Кључни принципи Иницијативе за глобално управљање вештачком интелигенцијом обухватају промоцију инклузивног развоја ВИ, осигурање праведног и једнаког управљања ВИ технологијама, подстицање међународне сарадње у истраживању и развоју ВИ, као и суочавање са потенцијалним ризицима и изазовима повезаним са ВИ (State Council, 2023). Покретањем ове иницијативе, Кина има за циљ да се позиционира као одговоран глобални лидер у управљању ВИ, истовремено унапређујући своју визију „заједнице заједничке будућности човечанства“, концепта ког последње две године заговара кинески председник Си у оквиру сопствене визије развоја човечанства. Овај приступ усклађен је са ширим циљевима кинеске спољне политике и тежњом да обликује међународне норме и стандарде за нове технологије.

Дигитални пут свиле (Digital Silk Road) представља кључну компоненту шире иницијативе Појас и пут, фокусирајући се на дигиталну инфраструктуру и технолошку сарадњу. Предложен 2015. године, Дигитални пут свиле је постао све значајнији аспект кинеске глобалне стратегије, пружајући подршку телекомуникационим мрежама, вештачкој интелигенцији и е-трговини у земљама учесницама. Главне компоненте „новог“ Пута свиле укључују развој 5G мрежа и оптичких каблова, промоцију кинеских платформи за е-трговину и дигиталне платне системе, као и имплементацију технологија паметних градова и система надзора. Постоји неколико бенефита и стратешких циљева које Кина остварује имплементацијом дигиталног пута свиле. Најпре, помаже кинеским технолошким компанијама да прошире своје глобалне домете, посебно на тржиштима у развоју где је конкуренција са западним фирмама мање интензивна. Друго, омогућава сопственој привреди да извезе своје технолошке стандарде и праксе, потенцијално утичући на будући развој дигиталне инфраструктуре широм света. На крају, посредством нових технологија, овај Пут свиле јача геополитичке везе Кине са учесницима, стварајући мрежу дигиталних зависности које могу имати дугорочне импликације на глобалну динамику моћи. С друге стране, критичари указују на потенцијалне ризике повезане са оваквим моделом сарадње Кине са остатком света укључујући питања приватности података

и дигиталног суверенитета. Они истичу да би проширење кинеске дигиталне инфраструктуре могло омогућити ширење дигиталног ауторитаризма, јер су кинеске компаније већ помогле владама других земаља у развоју надзорних капацитета који могу бити коришћени против опозиционих група (Council on Foreign Relations, 2023).

Надградња новим иницијативама у области дигиталног управљања

Стратешке иницијативе кинеске владе, укључујући и „План развоја вештачке интелигенције нове генерације”, наглашавају њену посвећеност идеји да до 2030. године постане глобални лидер у области ВИ. Ова амбиција није само технолошка; она обухвата ширу визију интеграције ВИ у друштво, утичући на све, од јавних услуга до живота појединца. У светлу све већег значаја вештачке интелигенције у глобалном развоју, а у складу са Резолуцијом Генералне скупштине Уједињених нација о јачању међународне сарадње у изградњи капацитета за вештачку интелигенцију (A/RES/78/311) и подстицању спровођења Агенде Уједињених нација 2030 за одрживи развој, Министарство спољних послова Народне Републике Кине представило је свеобухватни Акциони план за изградњу капацитета у области ВИ (China MFA, 2024). У септембру 2024. представљен је План под називом „За добро и за све” (*Capacity-Building Action Plan for Good and for All*). Ова иницијатива се заснива на принципима суверене равноправности, оријентисаности ка развоју, фокуса на људе, равномерне расподеле користи, инклузивности и мултилатералне координације и сарадње (China MFA, 2024). У том контексту, Кина је позвала све заинтересоване стране да појачају улагања у изградњу капацитета за вештачку интелигенцију (China MFA, 2024).

Кина се обавезала да ће у наредном периоду радити на развоју капацитета за зелену технологију, очување биодиверзитета и борбу против климатских промена. Успоставља међународну платформу за сарадњу у ВИ, промовишући размену добрих пракси и изградњу инклузивних заједница отвореног кода, уз подршку развоју вишеслојног екосистема за ВИ. У овом Плану највише пажње привлачи теза о уклањању тзв. алгоритамске дискриминације (China MFA, 2024). Алгоритамска дискриминација односи се на ризике који произлазе из пристрасности у подацима и моделима вештачке интелигенције, што може узроковати неједнак третман различитих друштвених група. Овај план има за циљ унапређење глобалне правде кроз одговорни развој вештачке интелигенције, уз спречавање искључивости и непотребног фаворизовања. Кроз изградњу сигурносних и правних механизма, Кина настоји да смањи негативне ефекте алгоритамских пристрасности и подстакне хуману употребу ВИ у глобалним оквирима (China MFA, 2024).

Поједини аутори наводе да се прекретница у вези са употребом ВИ у одбрамбене сврхе у случају Кине догодила 24. октобра 2018. године, када је генерал-мајор кинеске Народноослободилачке армије, Динг Сјангронг (Ding Xiangrong), уједно и заменик директора Генералне канцеларије Централне војне комисије Кине, одржао значајан говор у којем је дефинисао војне циљеве Кине. Сјангронг је као кључни циљ означио „смањење јаза између кинеске војске и глобалних напредних сила“ искоришћавањем „текуће војне револуције... која је усмерена на информационе

технологије и интелигентну технологију“ (Allen, 2019). Овај аутор даље наводи да кинески војни лидери све више говоре о интелигентној или „интелигентизованој“ (智能化) војној технологији као о њиховој поузданој очекиваној основи за будуће ратовање. Употреба термина „интелигентизована“ означава нову фазу у војној технологији, која превазилази тренутну фазу засновану на информационим технологијама. Према стратегији Кине за развој вештачке интелигенције, Кина ће „подићи све врсте технологија ВИ тако да оне брзо постану утрађене у област иновација у националној одбрани“ (Allen, 2019).

У марту 2024. године, кинеска влада је објавила да ће покренути нову иницијативу под називом *AI Plus*, осмишљену с циљем унапређења дигиталне економије и технолошких капацитета. Кроз ову иницијативу, Кина тежи да још дубље интегрише вештачку интелигенцију у кључне секторе своје привреде, укључујући индустрију, пољопривреду и услужни сектор, што ће, према речима Ванг Пенга (Wang Peng) из Пекиншке академије друштвених наука, повећати ефикасност производње и побољшати квалитет производа. Овако свеобухватна стратегија показује не само тежњу ка модернизацији домаће привреде већ и амбицију Кине да заузме водећу позицију у глобалном технолошком развоју (Global Times, 2024).

Поред технолошких иновација, иницијатива има за циљ подстицање економског раста путем привлачења инвестиција и развоја талената у високотехнолошким секторима. Како је истакао Лиу Ђингфенг, посланик у Свекинеском националном конгресу и председник компаније *iFlytek*, потребно је створити план развоја усмерен ка општој вештачкој интелигенцији, што ће омогућити Кини да смањи технолошки јаз у односу на Сједињене Америчке Државе. Овакво државно залагање за развој великих језичких модела „са кинеским карактеристикама“ сведочи о опредељености Кине не само за иновације већ и за безбедност у примени вештачке интелигенције (Global Times, 2024).

Поред иницијативе *AI Plus*, извештај указује и на низ других мера за подршку развоја дигиталне економије, укључујући креирање политика за иновације, подршку предузећима у изградњи дигиталних капацитета и боље управљање подацима. Тако обједињена визија показује стратешки приступ дигитализацији и тежњу ка стварању високо квалитетне, конкурентне дигиталне индустрије, што ће значајно допринети националном и међународном позиционирању Кине. Комбинујући традиционалне индустрије, Кина на овај начин настоји не само да дигитализује своју индустријску базу већ и да води нову етапу индустријског развоја на светском нивоу.

Кинеска иницијатива за глобално управљање наишла је на бројне критике међу академским ауторима. Један од главних приговора односи се на недостатак јасноће и конкретности у кинеским предлозима. Како наводи Мат Шихан (Matt Sheehan) (2024), „Кина има мањак капацитета да јасно комуницира своје глобалне визије“, што отежава имплементацију њених иницијатива на глобалном нивоу. Критичари такође истичу да кинески приступ глобалном управљању одражава ауторитарне вредности које нису у складу са либерално-демократским принципима. Према анализи портала Полиси прес (Tech Policy Press), кинеска Глобална иницијатива за цивилизацију „заговара против света у којем концепти као што су демократија и људска права могу имати значење кроз уједињене напоре да се прозову и колективно делује против оних

који их крше“ (Mishra, 2024). Додатна забринутост односи се на кинеско коришћење геополитичке моћи за обликовање глобалних правила и стандарда. Станго (2024) указује на то да Кина користи своју економску снагу и дипломатске платформе попут БРИКС-а да „постепено прилагоди глобалне норме, стандарде и институције како би унапредила своје ауторитарне циљеве“. Упркос овим критикама, неки аналитичари признају да кинеске иницијативе одражавају легитимну жељу за реформом глобалног поретка, посебно међу земљама Глобалног југа (Stango, 2024).

ГЕОПОЛИТИЧКЕ ДИЛЕМЕ У ВЕЗИ СА ПРИМЕНОМ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГИЈА

Европска унија и њене институције све више предузимају активности као одговор на глобални напредак у области вештачке интелигенције. Како ВИ постаје кључни фактор економске и војне моћи, ЕУ настоји да постави стандарде и развије регулативе које ће спречити злоупотребу ове технологије, али и осигурати њено етичко коришћење. Европски парламент је, током 2021. године, позвао на међународне преговоре о забрани смртоносних аутономних система и истовремено санкционисао кинеске званичнике због масовног надзора и кршења људских права (European Parliament, 2021). Постављањем нових институционалних тела и дефинисањем европске ВИ политике, ЕУ тежи да учврсти своју позицију у глобалним преговорима и допринесе изградњи међународних норми за сигурну и одрживу примену вештачке интелигенције. Извештај Европског парламента о напретку Кине у области вештачке интелигенције истиче да је Кина, од када је 2017. године представила своју стратегију за развој ВИ, постала глобални лидер у броју истраживачких радова и патената (European Parliament, 2021). Брзи напредак Кине у овом сектору делимично је остварен захваљујући великој домаћој тржишној бази и недостатку регулисаних приватности, али и критикама које наводе да Кина још увек нема довољно оригиналности у истраживању. Како би превазишла недостатак стручњака, Кина је започела програме за развој ВИ образовања и смањење зависности од страних полупроводника (European Parliament, 2021). Током пандемије COVID-19, Кина је користила ВИ за праћење заражених, предвиђање трендова заразе и подршку економским активностима. Истовремено, употреба ВИ у систему социјалног кредита постала је важан елемент у управљању друштвеним и економским активностима. Европски парламент је више пута осудио употребу ВИ за масовни надзор, посебно у Синђијангу, где се користе технологије препознавања лица и праћења грађана (European Parliament, 2021). Током 2020. Парламент је позвао на санкције против кинеских званичника одговорних за кршење људских права у овом региону. Парламент је такође упозорио на потенцијалну примену ВИ у војне сврхе, што може довести до глобалне трке у наоружању (European Parliament, 2021).

И Сједињене Америчке Државе активно реагују на брзи развој вештачке интелигенције и високотехнолошку доминацију, посебно у контексту своје геополитичке конкуренције са Кином. Овај одговор обухвата стратегију усмерену на одржавање технолошког лидерства, обезбеђивање националне безбедности и подстицање иновација. Влада САД препознаје значај ВИ у обликовању будућих економских и

војних капацитета и стога је увела кључне иницијативе попут извршних наредби које промовишу сигуран и транспарентан развој ВИ технологија. Нарочито, извршна наредба 14110 има за циљ изградњу поверења у ВИ системе кроз транспарентност и одговорност. На нивоу националне стратегије, Закон о националној иницијативи за ВИ успоставио је оквир за координацију истраживања ВИ између цивилних агенција, Министарства одбране и обавештајне заједнице, подстичући сарадњу која би омогућила уједињени приступ развоју ове технологије. Значајна улагања, укључујући 140 милиона долара које је Национална научна фондација усмерила на отварање нових истраживачких центара за ВИ, имају за циљ развој иновација и разнолике радне снаге у области ВИ.

У оквиру компетитивних мера против Кине, САД су усвојиле строге контроле извоза напредних полупроводника и ВИ технологија како би Кини ограничиле приступ критичним компонентама за развој софистицираних система. Поред тога, САД јачају савезе са истомишљеничким земљама како би формирале уједињен фронт који подржава демократске вредности и људска права у примени ВИ. Подстицањем домаћих иновација, САД тежи да задржи предност у развоју ВИ, подржавајући иницијативе приватног сектора и сарадњу између академске заједнице и индустрије. Ипак, САД се суочавају са изазовима попут растуће глобалне конкуренције, балансирања регулација са иновацијама и потребе за самодовољношћу у производњи полупроводника.

ПРАВО НА ПРИВАТНОСТ И ПЕРЦЕПЦИЈА ВРЕДНОСТИ

Сједињене Државе и Кина можда деле сличне широке циљеве у „освајању“ ВИ у смислу водеће улоге у иновацијама и напретку, подстицања економског раста и просперитета, постизања друштвене стабилности и постајања глобалним утицајним примером за остатак света – али ти циљеви су дефинисани и тежи им се различитим вредностима (Xu et al., 2024). Те вредности, уграђене у политике ВИ и основну технологију, носе велике националне и економске безбедносне импликације, док америчке и кинеске компаније директно конкуришу у покушају да доминирају у новим глобалним тржиштима. Ове две земље такође деле сличне страхове, што одражава вредности сваке од њих. Кина страхује да би ВИ могла изазвати друштвене немире ако се њеној заштићеној популацији информације прикажу превише реално и нецензурирано (Li & Wang, 2023). С друге стране, Америка страхује да би ВИ могла изазвати немире ако би информације које Американци примају биле превише лажне. Огромна количина дезинформација и алгоритми који узнемирују становништво могу представљати претњу за демократски систем (Sheehan, 2024). Зашто је важно ово разликовање вредности када је реч о трци за доминацију у области ВИ? Постоји неколико могућих различитих вредности које ће вероватно највише утицати на ток америчко-кинеске конкуренције у сфери ВИ. Разумевање различитих приступа, заснованих на вредностима, може осветлити предности и недостатке у овој конкуренцији. Ово такође омогућава процену о томе ко је тренутно најспремнији да „победи“ у кључним показатељима и предлаже како да искористимо наше демократске предности или да ублажимо практичне недостатке у поређењу са Кином. Овај приступ

је неопходан за победу у трци у овој сфери. Америка је просперирала током ране фазе развоја интернета, али су се појавили и забрињавајући трендови који би могли експлодирати у ери ВИ. У последњих 30 година, откако је интернет постао доступан јавности, америчка економија је увећана четири пута у номиналној вредности, док је приход по глави становника утростручен (Pew Research Center, 2023). Међутим, такође је дошло до нагомилавања богатства и могућности. Најбогатији Американац из 1993. године данас би био тек 44. по богатству када се урачуна инфлација. Данас постоји 735 милијардера, што је више него дупло у односу на 1993. Осам од десет најбогатијих људи у САД стекло је своје богатство у технолошком сектору, као и 69 људи са листе Форбсових 400, чије укупно богатство износи 300 милијарди долара. Док су богатства богатих расла, добици за средњу класу нису били тако импресивни. У истом периоду, реални просечни приход домаћинстава порастао је само 32% (Brookings Institution, 2024). Једна трећина округа у САД економски је угрожена, према извештају Института Брукингс из 2024. више од половине округа забележило је пад броја активних предузећа од 2000. до 2019. године, а скоро половина је имала мање запослених на крају тог периода у поређењу са почетком. Економиста са МИТ-а, Дарон Аћемоглу (Daron Acemoglu), процењује да је „50% до 70% промена у америчкој структури плата блиско повезано са аутоматизацијом, посебно дигиталном аутоматизацијом“ (Acemoglu, 2024). Највише користи у структури плата у САД оствариле су две петине радно способног становништва са факултетском дипломом, што значи да економске користи нису једнако распоређене. У одсуству одговарајућих политика, револуција у ВИ могла би додатно концентрисати богатство и могућности. Сматра се да је промишљено регулисано слободно тржиште које истовремено подстиче раст и изједначава економске прилике, суштински изазов за САД (Lawfare Institute, 2023). Супротно томе, за Кину је победа у ВИ трци од критичне важности, али „контрола информација представља централни циљ“ мера Управе за сајбер простор Кине, примећује Мет Шихан у извештају Карнегијевог института (Sheehan, 2024). Контрола информација и иновације нису природно компатибилне.

Шихан истиче да се перцепција безбедности вештачке интелигенције у Кини брзо развија, што одражава све веће признање потенцијалних ризика повезаних са напредним ВИ технологијама. У последње две године, кинески научници и доносиоци политика приступају теми безбедности ВИ са све већом озбиљношћу, прелазећи са става релативне индиферентности на растућу забринутост (Sheehan, 2024). Док су западне земље већ дуго изражавале бојазан због катастрофалних ризика од ВИ, те бојазни сада се огледају и у техничкој и политичкој елити Кине. Шихан (2018) примећује све бројније доказе да кинески истраживачи и државни службеници разматрају безбедност ВИ озбиљно, што је видљиво кроз повећање броја релевантних истраживачких радова и јавних дискусија. Комунистичка партија Кине (КПК) чак је позвала на успостављање система надзора за безбедност ВИ у значајном политичком документу објављеном у јулу 2024, чиме је призната важност овог питања (Sheehan, 2024). Ова хитност је уско повезана са геополитичким надметањем са Сједињеним Државама, при чему кинески лидери постају све свеснији потребе да прате америчка достигнућа у ВИ, што утиче на њихов приступ управљању ризицима у овој области (Sheehan, 2024). Шихан такође истиче да термин „безбедност“ у кинеском дискурсу

може да подразумева и техничку безбедност и шире безбедносне аспекте, што компликује разговоре о приоритетима ВИ у оквиру политичких оквира (Sheehan, 2024). Научници у Кини све више признају ризике неодређених ВИ система, што указује на формирање консензуса о катастрофалним ризицима, који почињу да продиру у дискусије у оквиру КПК и наговештавају усаглашавање са међународним ставовима о безбедности ВИ (Sheehan, 2024).

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Закључак овог истраживања указује на дубоке импликације које кинеске иницијативе у домену управљања вештачком интелигенцијом и развоја дигиталне инфраструктуре имају на глобалном нивоу, а нарочито у контексту свеопште дигиталне трансформације и ризика који са њом долазе. Кина се активно позиционира као водећи актер у обликовању међународних норми и стандарда који се односе на управљање ВИ и шире аспекте дигиталне политике. Иницијативе као што су Глобална иницијатива за управљање ВИ и Дигитални пут свиле омогућавају јој да прошири свој утицај и диктира правац развоја ових технологија у међународној арени, уједно постављајући темеље за будућу дигиталну хегемонију.

Претпоставка да ће Кина до 2030. године постати глобални лидер у ВИ не почива само на технолошким напрецима већ на целокупној визији која интегрише ВИ у све аспекте друштвеног и економског живота, укључујући јавне услуге, управљање градовима и друге области. Кинеска стратегија, заснована на комбинацији државне контроле и тржишне иновације, пружа модел брзе дигиталне трансформације који је привлачан за многе државе у развоју, нарочито у глобалном Југу. Овај модел омогућава интеграцију ВИ и других дигиталних решења у постојеће системе управљања, стварајући потенцијал за значајне економске и друштвене бенефите.

Ипак, док Кина наставља да шири свој утицај путем Дигиталног пута свиле и других иницијатива, изазови и забринутости се умножавају, нарочито у погледу етичких аспеката и потенцијалних импликација дигиталног ауторитаризма. Присуство кинеских технологија у областима као што су надзор, обрада великих количина података, као и управљање алгоритмима, подстакло је бројне дебате у погледу приватности, надзора и ризика технолошке зависности. Ови изазови постају нарочито изражени у државама које се ослањају на кинеску инфраструктуру, чиме се повећава ризик од такозваних дигиталних зависности. Овакве зависности могу утицати на спољнополитичко позиционирање држава, нарочито у случајевима када се интереси Кине и интереси земаља партнера у дигиталним иницијативама не поклапају у потпуности.

Србија, као део иницијатива повезаних са ВИ и Дигиталним путем свиле, може имати одређене користи у погледу унапређења дигиталне инфраструктуре, побољшања ефикасности јавних услуга и јачања технолошких капацитета. Међутим, ова учешћа такође отварају питања о дигиталном суверенитету и независности, нарочито када се узме у обзир висок степен зависности од страних технологија. С једне стране, Србија има прилику да убрза сопствену дигиталну трансформацију, док с друге стране, мора балансирати ризике дигиталног ауторитаризма и могуће геополитичке последице.

Глобална иницијатива за управљање ВИ наглашава принцип инклузивног и праведног развоја вештачке интелигенције, што подразумева да свака нација има право да учествује у овом технолошком напретку. Кинеска влада, кроз ову иницијативу, покушава да промовише сопствени модел управљања ВИ, при чему фокус ставља на иновације које ће користити човечанству и подстаћи сарадњу међу нацијама. Овај приступ је у складу са ширим спољнополитичким циљевима Кине, посебно у оквиру иницијативе за „заједницу са заједничком будућношћу за човечанство“. У том смислу, Кина не само да обезбеђује платформу за координацију у области дигиталних технологија већ истовремено утиче и на обликовање глобалног регулаторног оквира који ће у будућности утицати на све државе.

Ипак, овакав приступ кинеске владе није без критика. Један од најважнијих аспеката ове иницијативе јесте њена способност да редефинише појмове као што су безбедност, суверенитет и етика у дигиталном добу. Европска унија, на пример, са својим стандардима за заштиту података и приватност, показује значајно другачији приступ у односу на Кину, што додатно компликује глобалну координацију у овој области. Стога, питање доминантног утицаја на глобалну политику у области ВИ остаје један од кључних изазова у будућности, јер државе попут Кине и њихови партнери не деле исти поглед на то како би управљање ВИ требало да изгледа.

У овом раду представљено је настојање да се допринесе разумевању комплексних односа који се граде кроз кинеске дигиталне иницијативе и њиховог утицаја на глобалну равнотежу снага. Кинеска стратегија, која обједињује технолошку иновацију и стратешко ширење дигиталне инфраструктуре, представља својеврсни модел убрзане дигиталне трансформације, али и потенцијалног дигиталног ауторитаризма. У том контексту, Србија и друге земље које учествују у овим иницијативама треба да преиспитају сопствену позицију у односу на ове глобалне токове, како би оствариле максималне бенефите уз минималне ризике.

Nenad Z. Stekić¹
Institute of International Politics and Economics
Belgrade (Serbia)

GLOBAL GOVERNANCE IN THE AGE OF DIGITAL RISKS: CHINESE INITIATIVE FOR ARTIFICIAL INTELLIGENCE²

(Translation *In Extenso*)

Abstract: The paper analyzes China's newly-proposed initiatives in the sphere of artificial intelligence (AI) governance and the development of digital infrastructure, with a focus on the Global AI Governance Initiative and Digital Silk Road Initiative. Through the analysis of political documents, government statements and existing literature, the paper examines manners in which China positions itself as a leader in AI governance, while simultaneously spreading its digital impact at the global level. China's dual approach – promoting the AI governance framework and construction of digital infrastructure abroad – is claimed to enable China to form international norms and standards related to new technologies. However, this strategy causes concerns in terms of digital authoritarianism, technological dependence and privacy issues. By examining the interaction between Chinese national and international digital policies, this research contributes to understanding AI geopolitical implications and digital technologies.

Keywords: artificial intelligence, digital infrastructure, global initiative, Digital Silk Road, China

WHY CHINA? THE RISK SOCIETY PARADIGM AND THE MODERN DIGITAL WORLD

As many as 64% of the world's population – or slightly more than 5.5 billion people – use the internet in everyday life (Forbes, 2024). It is estimated that in 2029 the global network will be used by as many as eight billion users, while the amount of the time spent on the internet will be between six and eight hours a day (Forbes, 2024). There is almost no area of social life in which modern man could establish his everyday life without at least

¹ nenad.stekic@diplomacy.bg.ac.rs; <https://orcid.org/0000-0001-9066-0480>

² This research is funded by the Science Fund of the Republic of Serbia, No. 7294, through the project "Contributing to Modern Partnerships: Assessments of Sino-EU-Serbian Relations (COMPASS Project).

one of digital services. The accumulation of the number of services and data in the modern Anthropocene rises at rates that cannot be described. That is why today's academic literature often mentions *digital footprint* as a measure left by man (Feher, 2021). Global digital footprint has been a significant issue in the past years, having in mind that information and communication technologies (ICTs) accounted for up to 4% of global greenhouse gas emissions at the end of 2022 (Palowise, 2024). This percentage is expected to rise together with the increased use of the internet and relying on digital services, whereas CO₂ emissions of the ICT sector have reached 7.3% of global emissions in 2020. A comprehensive study published in 2024 reveals that the average global consumption of web search, social networks, video and music content streaming, as well as video-conferences, may account for approximately 40% of the carbon budget per capita, which is in line with the limitation of global warming at 1.5°C, as well as about 55% carrying capacity per capita for using mineral and metal resources (Istrate, 2024).

In this new geopolitical climate, where the unipolar world is undergoing its final stage of dissolution, China increasingly affirms itself as a key “digital global actor”, with political decisions and legislative activities of significant effect on global digital governance. The first reason for this tendency lies in China's ambition to support its own economic growth, which is on a larger scale conditioned by the development of the digital sector. This sector, whose value increases in proportion to innovation in the field of artificial intelligence and digital infrastructure, is becoming a pillar of economic stability and growth. In addition, insisting on the “high-quality development policy” – which encompasses the promotion of advanced technologies and the development of strong regulations in the sphere of new technological solutions – enables China to position itself as a leader in innovative and regulated technological standards.³ The third reason refers to China's intention of expanding its impact in the countries of the Global South by supporting their internet and digital infrastructure, which ensures its strategic positioning in establishing global digital standards free of the exclusive impact of the West. Finally, by building the policies of data protection and cyber security, China is strengthening its digital sovereignty and security framework in the protection of national data, which is of crucial significance for avoiding any foreign impact and potential security threats. With this coherent approach to digitization, China is trying not only to maintain its economic momentum, but also to form global digital trends which will support its strategic interests in the new global governance era. All four reasons point to the necessity of regulating this field both at the domestic legislative level and at the international political level, having in mind that the paradigm of a global risk society is characterized by greater interdependence and globalization leading to an increasing number of complex and unmanageable risks.

³ The idea of “high-quality development” was presented by Chinese President Xi Jinping as a key task “in the construction of a modern socialist state” (Xi, 2023). During the meeting with MPs from the province of Jiangsu, he emphasized the need for applying a new philosophical approach to development which balances quality and quantity in economic progress. Xi stressed that China had to accelerate reforms and open in order to create sustainable institutions and mechanisms for high-quality development (Xi, 2023). Moreover, he highlighted the importance of independence in science and technology as a foundation for achieving these goals, with the focus on innovation and strengthening of agriculture (Xi, 2023).

In this context, risks are not localized, but have global implications, such as climate change, terrorism, pandemics and economic crises (Beck, 1992). These risks are characterized by unpredictability and substantial impact on all aspects of social life. Modern processes of digitization, development of artificial intelligence and rapid technological innovation also contribute to the emergence of new forms of risks (Giddens, 2002). Therefore, societies must develop collective risk management mechanisms in order to ensure stability and sustainability at the global level (Luhmann, 1993). Consequently, all societies are becoming directed towards each other and the policies in this domain are intertwined with political trends in the system of international relations. Since this paper is thematically focused on China's global AI initiatives, the author will not deal with the issues of domestic regulation of the domain of electronic services and artificial intelligence in China.⁴ At the international level, the need for promoting own vision of global governance in the new era has led to a specific change in the paradigm regarding global digital governance through China's Artificial Intelligence Initiative.

This paper is structured in the following manner. The author first introduces China as a unit of the international relations system in the set of variables relevant for the change of the paradigm in the analytical domain of the "digital world". By giving an insight into the reasons why China is assuming the leading role in digital innovation, the beginning part of the paper highlights China's vision and ambition to create a globally competitive digital economy. In the second part entitled "Global AI Initiative", key elements of China's newly-proposed Artificial intelligence Initiative are analyzed, including the characteristics of *AI Plus* initiative launched by China in order to improve digital industry and to integrate artificial intelligence in real economy. The author goes on to consider the attitudes of the European Union and other actors in relation to Chinese innovation in the field of artificial intelligence, including security risks and possibilities of geopolitical domination. A special emphasis is directed towards reviewing and analyzing distinctive components of the values regarding privacy in the digital world in Chinese and West-centric perspectives of the digital world. Finally, the paper ends by explaining all key aspects and pointing to potential implications and future steps for various actors in digital transformation.

GLOBAL ARTIFICIAL INTELLIGENCE INITIATIVE – CHINESE VISION OF RISK SOCIETY

In October 2023, Chinese president Xi Jinping announced the launching of the Global Artificial Intelligence Governance Initiative at the 3rd Forum "Belt and Road" in Beijing. This initiative emphasizes the human centralized approach to AI development, aimed at contributing to the progress of humanity, while promoting equal rights and opportunities for all nations in the development and governance of AI technologies (State Council, 2023). The Global AI Governance Initiative relies on China's earlier efforts to position itself as a leader in artificial intelligence ethics and regulation. Ever since 2017, the Chinese government has given priority to AI governance, the approach that has evolved through different stages. In

⁴ However, the studies worthy of academic attention in this domain are: Zhang & Chen, 2022; Li & Wang, 2023; Wang & Zhao, 2023; Sun & Liu, 2024; Liu & Zhang, 2024.

the beginning, China focused on the self-regulation of industry and the encouragement of investments in AI technologies (State Council, 2023). This stage is accompanied by the development of national standards as a foundation for future rules. More recently, Chinese regulators have begun introducing specific rules directed towards certain industries and technologies. China's Global Artificial Intelligence Governance Initiative encompasses key aspects referring to security, development and global cooperation in this domain, but at the same time it causes numerous controversies and concerns regarding potential risks. Although China puts the emphasis on the human centralized approach to AI development and global cooperation in the governance of this technology, there are numerous dilemmas regarding data privacy, digital sovereignty and dependence on technologies developed and established by China. The first key aspect causing concern refers to *data privacy and security*. Many countries express concern that Chinese infrastructure might enable data collection and surveillance by the Chinese government. These concerns are particularly current in the context of global digital transformation and expansion of Chinese technologies such as 5G and AI. The problems related to *digital sovereignty* also arise because some countries fear that dependence on Chinese technology will threaten their ability to control their digital domains and manage national data. These concerns have resulted in the decisions of some countries to limit the participation of Chinese companies, for example Huawei, in the development of its 5G networks (State Council, 2023). This takes us to the issue of *technological dependence*, which points to the danger of the countries that participate in the development of Chinese technologies becoming excessively dependent on these technologies, which might limit their future freedom of choice and autonomy. Such dependence may lead to a situation in which countries will no longer be able to consider other options or to develop their own technologies, which will expose them to the impact and control potentially achieved by China in digital space. The critics of China also warn about the potential expansion of *digital authoritarianism*, where the Chinese governance model for the internet and surveillance might be applied in other countries, thus threatening democratic values and freedoms. In this context, some countries fear that China's technological impact might lead to the introduction of regimes which limit the freedom of public expression and personal privacy, as well as to the surveillance used for controlling social movements and political processes in those countries. China's AI Initiative tries to oppose this narrative by calling for "global cooperation in the development of secure, reliable and just AI technologies which will not threaten human rights and state sovereignty" (State Council, 2023). China points out the importance of developing a framework for AI governance on the basis of international norms which will serve to the benefit of all countries, while simultaneously preventing abuses, such as data manipulation and false information distribution (Hu, 2024). Moreover, China calls for introducing the principle of transparency and mandatory international norms ensuring that AI technologies are developed and applied for the well-being of entire humanity (State Council, 2023). However, despite these efforts, there is still serious criticism of the *spread of digital authoritarianism*, expressed by many Western analysts and governments. The criticism addressed to China's efforts to increase its impact in global digital infrastructures often points out that this trend will affect democratic processes and freedoms in other countries. The United States of America and some European countries are taking steps to limit the impact of Chinese companies on their digital infrastructures,

as was the case with the prohibition of the participation of Huawei Company in the development of 5G networks (State Council, 2023; Hu, 2024).

The key principles of the Global Artificial Intelligence Governance Initiative encompass the promotion of AI inclusive development, insurance of just and equal governance of AI technologies, encouragement of international cooperation in AI research and development, as well as facing potential AI-related risks and challenges (State Council, 2023). By launching this initiative, China aims to position itself as a responsible global leader in AI governance, while at the same time improving its vision of “the community of common future of humanity”, the concept advocated in the past two years by Chinese president Xi within his own vision of the development of humanity. This approach is aligned with broader goals of China’s foreign policy and aspiration to formulate international norms and standards for new technologies.

The Digital Silk Road is a key component of the Belt and Road Initiative, focusing on digital infrastructure and technological cooperation. Proposed in 2015, the Digital Silk Road has become an increasingly important aspect of China’s global strategy, providing support to telecommunication networks, artificial intelligence and e-commerce in the participating countries. The main components of the “new” Silk Road include the development of 5G networks and optical cables, the promotion of Chinese platforms for e-commerce and digital payment systems, as well as the implementation of technologies of smart cities and surveillance systems. There are several benefits and strategic goals achieved by China through the implementation of the Digital Silk Road. First of all, it helps Chinese technological companies to expand their global reach, particularly in the developing markets, where competition with Western companies is less intensive. Secondly, it enables its own economy to export its technological standards and practices, thus potentially affecting the future development of digital infrastructure worldwide. Finally, through new technologies, the Digital Silk Road strengthens geopolitical relations of China with the participants, thus creating a network of digital dependence with potential long-term implications for global power dynamics. On the other hand, critics point to potential risks related to this model of China’s cooperation with the rest of the world, including the issues of data privacy and digital sovereignty. They stress that the expansion of China’s digital infrastructure might enable the spread of digital authoritarianism, because Chinese companies have already helped the governments of other developing countries to develop supervisory capacities which may be used against opposition groups (Council on Foreign Relations, 2023).

Upgrading with new initiatives in the field of digital governance

Strategic initiatives of the Chinese government, including “Next Generation Artificial Intelligence Development Plan”, emphasize its commitment to the idea of becoming a global leader in the field of AI by 2030. This ambition is not only technological; it encompasses a broader vision of AI integration in society, thus affecting everything, from public services to an individual’s life. In the light of the increasing importance of artificial intelligence in global development and in line with the Resolution of the UN General Assembly on enhancing international cooperation on capacity-building of artificial intelligence (A/RES/78/311) and

encouraging the implementation of the UN 2030 Agenda for sustainable development, the Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China presented its comprehensive Action Plan for capacity-building in the field of AI (China MFA, 2024). In September 2024, the Capacity-Building Action Plan for Good and for All was launched. This initiative is based on the principles of sovereign equality, orientation towards development, focus on people, equal distribution of benefits, inclusion and multilateral coordination and cooperation (China MFA, 2024). In this context, China invited all stakeholders to increase their investments in building artificial intelligence capacities (China MFA, 2024).

China has promised that in the forthcoming period it will work on developing capacities for green technology, preservation of biodiversity and fight against climate change. It establishes an international platform for cooperation in AI, promoting exchange of good practices and building inclusive open-code communities, while supporting the development of a multilayer eco-system for AI. This Plan attracts most attention by its thesis of removing so-called algorithm discrimination (China MFA, 2024). Algorithm discrimination refers to the risks deriving from partiality in data and models of artificial intelligence, which may lead to an unequal treatment of different social groups. This plan is aimed at improving global justice through responsible development of artificial intelligence, while preventing exclusivity and unnecessary favouritism. By building security and legal mechanisms, China is trying to reduce negative effects of algorithm partialities and to encourage human use of AI in global frameworks (China MFA, 2024).

Some authors state that the turning point regarding the use of AI for defence purposes in the case of China took place on 24 October 2018, when Ding Xiangrong, Major General of the Chinese People's Liberation Army and Deputy Director of the General Office of the Central Military Commission of China, delivered an important speech in which he defined China's military goals. Xiangrong defined the key goal of "reducing the gap between the Chinese army and global progressive forces" by using "the current military revolution... directed towards information technologies and intelligent technology" (Allen, 2019). This author also states that China's military leaders speak on a larger scale about intelligent or "intelligentized" (智能化) military technology as their reliable and expected basis for future warfare. The use of the term "intelligentized" marks a new stage in military technology, which exceeds the current stage based on information technologies. According to its strategy for artificial intelligence development, China will "promote all kinds of AI technology to become quickly embedded in the field of national defence innovation" (Allen, 2019).

In March 2024, the Chinese government announced launching a new initiative entitled *AI Plus*, intended to improve digital economy and technological capacities. Through this initiative, China strives to integrate artificial intelligence even more deeply in the key sectors of its economy, including industry, agriculture and service sector which, according to Wang Peng from the Beijing Academy of Social Sciences, will increase production efficiency and improve product quality. This comprehensive strategy shows not only an aspiration towards modernizing home economy, but also China's ambition to take a leading position in global technological development (Global Times, 2024).

Apart from technological innovation, this initiative is also aimed at encouraging economic growth through attracting investments and developing talents in high-technology sectors. As emphasized by Liu Qingfeng, a delegate at the National member of the

National People's Congress and president of *iFlytek* Company, it is necessary to create a development plan directed towards general artificial intelligence, which will enable China to reduce the technological gap in relation to the United States of America. Such state's advocacy for the development of large language models "with Chinese characteristics" is a testimony of China's orientation not only towards innovation, but also towards security in the application of artificial intelligence (Global Times, 2024).

Apart from *AI Plus* initiative, this report also points to a number of other measures supporting the development of digital economy, including the creation of policies for innovation, support to enterprises in building digital capacities and better data management. This unified vision shows a strategic approach to digitization and an aspiration towards creating high-quality, competitive digital industry, which will significantly contribute to China's national and international positioning. By combining traditional industries, China thus tries not only to digitize its own industrial base, but also to launch a new stage of industrial development at the world level.

China's Global Governance Initiative has encountered plenty of criticism among the academic authors. One of the main objections refers to the lack of clarity and concreteness in Chinese proposals. According to Matt Sheehan (Sheehan, 2024), "China lacks the capacity to clearly communicate its global visions", which compounds the implementation of its initiatives at the global level. The critics also point out that China's approach to global governance reflects authoritarian values which are not in line with liberal-democratic principles. According to the analysis by Tech Policy Press portal, China's Global Civilization Initiative "advocates against a world in which concepts such as democracy and human rights can have meaning through united efforts to call out and collectively act against those who violate them" (Mishra, 2024). Further concerns refer to China's use of geopolitical power for formulating global rules and standards. Stango (2024) points out that China uses its economic power and diplomatic platforms such as BRICS to "gradually adjust global norms, standards and institutions in order to advance its authoritarian goals". Despite such criticism, some analysts admit that China's initiatives reflect its legitimate wish to reform the global order, particularly among the Global South countries (Stango, 2024).

GEOPOLITICAL DILEMMAS REGARDING THE IMPLEMENTATION OF HIGH TECHNOLOGIES

The European Union and its institutions are increasingly undertaking activities in response to global progress in the field of artificial intelligence. Since AI is becoming a key factor of economic and military power, the EU is trying to establish standards and develop regulations that will prevent the abuse of this technology, but also ensure its ethical use. During 2021, the European Parliament called for international negotiations about the prohibition of lethal autonomous systems, while simultaneously sanctioning Chinese officials for mass supervision and violation of human rights (European Parliament, 2021). By appointing new institutional bodies and defining the European AI policy, the EU strives to strengthen its position in global negotiations and contribute to building international norms for safe and sustainable application of artificial intelligence. The report of the European Parliament

about China's progress in the field of artificial intelligence emphasizes that China, since presenting its AI development strategy in 2017, has become a global leader in the number of research papers and patents (European Parliament, 2021). China's faster progress in this sector is partly due to its large domestic market base and the absence of privacy regulations, as well as the criticism stating that China still lacks sufficient research originality. In order to overcome the lack of experts, China has initiated programs for developing AI education and reducing dependence on foreign semi-conductors (European Parliament, 2021). During the COVID-19 pandemic, China used AI for monitoring the number of the infected, predicting infection trends and supporting economic activities. At the same time, the use of AI in the social credit system has become an important element in governing social and economic activities. The European Parliament has on multiple occasions protested against the use of AI for mass surveillance, particularly in Xinjiang, where technologies of face recognition and citizen tracking are used (European Parliament, 2021). During 2020, the European Parliament called for sanctioning Chinese officials responsible for violating human rights in this region. The European Parliament also warned against potential application of AI for military purposes, which might lead to a global arms race (European Parliament, 2021).

The USA respond actively to the development of artificial intelligence and high-technology domination, particularly in the context of its geopolitical competition with China. This response encompasses a strategy directed towards maintaining technological leadership, ensuring national security and encouraging innovation. The US government recognizes the importance of AI in shaping future economic and military capacities and that is why it has introduced key initiatives, such as executive orders promoting safe and transparent development of AI technologies. In particular, Executive Order 14110 is aimed at building trust in AI systems through transparency and responsibility. At the national strategy level, the National Artificial Intelligence Initiative Act establishes the framework for coordinating AI research between civil agencies, the Ministry of Defence and intelligence community, thus encouraging cooperation that would ensure a united approach to the development of this technology. Significant investments, including \$140 million allotted by the National Science Foundation for opening new research centres for AI, are aimed at developing innovation and various labour in the field of AI.

Within competitive measures against China, the USA has adopted strong control of exports of advanced semi-conductors and AI technologies in order to limit China's access to critical components for the development of sophisticated systems. Moreover, the USA is strengthening alliances with the like-minded countries in order to form a united front that supports democratic values and human rights in the application of AI. By encouraging home innovation, the USA strives to keep its primacy in the development of AI, supporting initiatives of the private sector and cooperation between the academic community and industry. Nevertheless, the USA faces challenges such as growing global competition, balancing regulations and innovation, and the need for self-sufficiency in the production of semi-conductors.

THE RIGHT TO PRIVACY AND THE PERCEPTION OF VALUES

The USA and China may share similar broad goals in “mastering” AI in terms of the leading role in innovation and progress, encouragement of economic growth and prosperity, achieving social stability and becoming a global example to the rest of the world – but these goals are defined and strived for through different values (Xu et al., 2024). These values, embedded in AI policies and basic technology, bear huge national and economic security implications, while US and Chinese companies compete directly in their attempts to dominate in new global markets. These two countries also share similar fears, which reflects their respective values. China fears that AI might cause social unrest in case information is presented to its protected population too realistically and with no censorship (Li & Wang, 2023). On the other hand, the USA fears that AI might cause unrest if the information received by Americans is excessively false. A huge amount of disinformation and algorithms which upset the population may pose a threat to the democratic system (Sheehan, 2024). Why is it important to distinguish values when it comes to the race for domination in the field of AI? There are several possible different values that will probably have the largest effect on the course of US-China competition in the sphere of AI. Understanding different approaches based on values may clarify advantages and disadvantages in this competition. This also provides an assessment about how we currently most prepared to “win” in key indicators and suggests how to use our democratic advantages or to reduce practical disadvantages in comparison to China. This approach is necessary for winning in the race in this sphere. The USA prospered during the early stage of the internet development, but there are also concerning trends which might explode in the AI era. In the past thirty years, since the internet became available to the public, US economy has increased four times in nominal value, while per capita income has tripled (Pew Research Center, 2023). However, wealth and opportunities have also accumulated. The richest American from 1993 would rank in the 44th place by wealth if inflation is taken into account. Today, there are 735 billionaires, which is more than double in comparison to 1993. Eight out of ten richest people in the USA made their fortune in the technological sector, just as 69 people from Forbes 400 list, whose total wealth is \$300 billion. While the wealth of the rich increased, the benefits were not so impressive for the middle class. In the same period, the real average income of households increased by only 32% (Brookings Institution, 2024). One third of the US counties is economically threatened, according to the 2024 Report of the Brookings Institution; more than half of the counties recorded a drop in the number of active enterprises from 2000 to 2019, while almost half of them had a smaller number of employees at the end of the period in comparison to its beginning. Daron Acemoglu, the MIT economist, estimates that “50% to 70% changes in the US salary structure are closely connected to automation, particularly digital automation” (Acemoglu, 2024). Most benefits in the salary structure in the USA were achieved by two fifths of working-age population with university degrees, which means that economic benefits are not evenly distributed. In the absence of adequate policies, AI revolution might further concentrate wealth and opportunities. The thoughtfully regulated free market, which simultaneously encourages growth and equalizes economic opportunities, is considered an essential challenge to the USA (Lawfare Institute, 2023). In contrast, winning the AI race is of critical importance to China, but “information control is a central goal” of

the measures of the Cyberspace Administration of China, as stated by Matt Sheehan in the report of the Carnegie Institution for Science (Sheehan, 2024). Information control and innovation are not naturally compatible.

Sheehan emphasizes that the perception of artificial intelligence security in China is developing rapidly, which is reflected in the increasing recognition of potential risks related to advanced AI technologies. In the past two years, Chinese scientists and decision-makers approach the topic of AI security with increasing seriousness, shifting from the attitude of relative indifference towards growing concern (Sheehan, 2024). While Western countries have expressed their concern about disastrous AI risks for a long time, these concerns are now reflected in China's technical and political elite as well. Sheehan (Sheehan, 2018) observes increasing evidence that Chinese researchers and state officials are seriously considering AI security, which is noticeable in the increasing number of relevant research papers and public debates. The Communist Party of China (CPC) even called for the establishment of the surveillance system for AI security in an important political document published in July 2024, thus recognizing the importance of this issue (Sheehan, 2024). This urgency is closely related to the geopolitical competition with the USA, whereas Chinese leaders are becoming increasingly aware of the need to follow the US achievements in AI, which affects their approach to risk management in this field (Sheehan, 2024). Sheehan also points out that the term "security" in China's discourse may also imply technical security and broader security aspects, which compounds debates about AI priorities within political frameworks (Sheehan, 2024). The scientists in China tend to recognize the risks of undefined AI systems on a larger scale, which points to the formation of a consensus about disastrous risks that are beginning to penetrate into the debates within the Communist Party of China and to indicate the harmonization with international positions about AI security (Sheehan, 2024).

CONCLUDING CONSIDERATIONS

The conclusion of this research points to deep implications of China's initiatives in the domain of artificial intelligence governance and the development of digital infrastructure at the global level, particularly in the context of general digital transformation and risks brought by it. China is actively positioning itself as the leading actor in formulating international norms and standards regarding AI governance and broader digital policy aspects. The initiatives, such as the Global AI Governance Initiative and the Digital Silk Road, enable China to extend its impact and to dictate the development direction of these technologies in the international arena, and, at the same time, to lay the foundations for future digital hegemony.

The assumption that by 2030 China will have become the global leader in AI does not rely only on technological advancements, but also on the entire vision integrating AI in all aspects of social and economic life, including public services, city governance and other fields. China's strategy, based on the combination of state control and market innovation, provides a model of rapid digital transformation that is attractive to many developing countries, especially in the Global South. This model ensures the integration of AI and other digital solutions in the existing governance systems, thus creating potential for significant economic and social benefits.

Nevertheless, while China continues to spread its impact through the Digital Silk Road and other initiatives, there are multiplying challenges and concerns, particularly regarding ethical aspects and potential implications of digital authoritarianism. The presence of Chinese technologies in the fields such as surveillance, processing of large amounts of data, as well as algorithm management, has initiated numerous debates about privacy, surveillance and risks of technological dependence. These challenges are becoming particularly pronounced in the countries relying on Chinese infrastructure, which increases the risk of so-called “digital addictions”. These dependences may affect the foreign policy positioning of the countries, in those cases when China’s interests and the interests of its partner countries in digital initiatives do not fully match.

Serbia as part of initiatives related to AI and the Digital Silk Road may have certain benefits in terms of improving digital infrastructure, increasing efficiency of public services and strengthening technological capacities. However, such participation also raises questions of digital sovereignty and independence, particularly taking into account the high level of dependence on foreign technologies. On the one hand, Serbia has a chance to accelerate its own digital transformation while, on the other hand, it must balance the risks of digital authoritarianism and potential geopolitical consequences.

The Global AI Governance Initiative emphasizes the principle of inclusive and just development of artificial intelligence, which implies that every nation is entitled to participate in this technological progress. Through this initiative, the Chinese government is trying to promote its own AI governance model, while focusing on innovation that is beneficial to mankind and that encourages cooperation between nations. This approach is in compliance with China’s broader foreign policy goals, particularly in the framework of the initiative for “the community with a common future for mankind”. In that respect, China not only ensures a coordination platform in the field of digital technologies, but at the same time also leads to the formation of the global regulatory framework that will affect all countries in the future.

However, this approach of the Chinese government has not passed uncriticized. One of the most important aspects of this initiative is its ability to redefine concepts such as security, sovereignty and ethics in the digital age. The European Union, for example, with its standards for data protection and privacy, shows a substantially different approach in comparison to China, which further compounds global coordination in the field. Therefore, the matter of the dominant impact on global policies in the field of AI remains one of the key challenges in the future because the countries such as China and their partners do not share the same view of how AI governance should look.

This paper presents an effort to contribute to understanding complex relations built through China’s digital initiatives and their impact on the global balance of power. China’s strategy, which unites technological innovation and strategic expansion of digital infrastructure, is a specific model of accelerated digital transformation, as well as of potential digital authoritarianism. In that context, Serbia and other countries participating in these initiatives should reexamine their own position in relation to these global trends in order to achieve maximum benefits with minimum risks.

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА

- Acemoglu, D. (2024). *Automation and wage structure changes in the U.S.* MIT Press.
- Allen, Gregory C. (2019). Understanding China's AI strategy: Clues to Chinese strategic thinking on artificial intelligence and national security. Available at: <https://www.cnas.org/publications/reports/understanding-chinas-ai-strategy>
- Beck, U. (1992). *Risk society: Towards a new modernity*. London: Sage Publications.
- China MFA (2024). *AI Capacity-Building Action Plan for Good and for All*. Available at: https://www.mfa.gov.cn/eng/wjbzhd/202409/t20240927_11498465.html
- Council on Foreign Relations (2023). *China's Digital Silk Road Initiative*. Available at: <https://www.cfr.org/china-digital-silk-road>
- European Parliament (2021). *China's ambitions in artificial intelligence*. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2021/696206/EPRS_ATA\(2021\)696206_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2021/696206/EPRS_ATA(2021)696206_EN.pdf)
- Feher, K. (2021). Digital identity and the online self: Footprint strategies—An exploratory and comparative research study. *Journal of information science*, 47 (2), 192–205. <https://doi.org/10.1177/0165551519879702>.
- Gao, Y., Zhang, L. (2024). China's regulatory crackdown on technology firms: Implications for foreign investment. *Journal of Asian Economics*, 75 (2), 102456.
- Giddens, A. (2002). *Runaway world: How globalisation is reshaping our lives*. New York: Routledge.
- Global Times (2024). China to launch AI Plus initiative to boost digital economy development. <https://www.globaltimes.cn/page/202403/1308210.shtml>.
- Hu, X. (2024). 5G and AI: China's role in the global tech landscape. *International Telecommunications Journal*, 19 (1), 56–73.
- Istrate, R., Tulus, V., Grass, R. N., Vanbever, L., Stark, J. W., Guillén-Gosálbez, G. (2024). The environmental sustainability of digital content consumption. *Nature Communications*, 15 (1), 3724. <https://doi.org/10.1038/s41467-024-47621-w>.
- Lawfare Institute (2023). *Assessing U.S. data policy toward China: A proposed framework*. Available at: <https://www.lawfaremedia.org/article/assessing-u-s-data-policy-toward-china-a-proposed-framework>
- Li, X., Wang, J. (2023). The role of government in AI regulation: Insights from China's digital economy. *International Journal of Information Management*, 63, 102456.
- Liu, S., Zhang, R. (2024). Ethics and governance of AI in China: Current trends and future directions. *AI & Society*, 39 (1), 15–30.
- Luhmann, N. (1993). *Risk: A sociological theory*. New York: Walter de Gruyter.
- Mishra, N. C. (2024). *From competition to cooperation: Can US-China engagement overcome geopolitical barriers in AI governance?*. Tech Policy Press. Available at: <https://www.techpolicy.press/from-competition-to-cooperation-can-uschina-engagement-overcome-geopolitical-barriers-in-ai-governance/>.
- Palowise (2024). *Digital Footprint Statistics and Trends to Know for 2024*. Available at: <https://www.palowise.ai/blog/digital-footprint/digital-footprint-statistics/>
- Pew Research Center (2023). *Views of the U.S. and China in 24 countries*. Available at: <https://www.pewresearch.org/global/2023/11/06/comparing-views-of-the-us-and-china-in-24-countries/>

- Sheehan, M. (2024). *China's Views on AI Safety Are Changing—Quickly*. Carnegie Endowment for International Peace.
- Stango, A. (2024). *The geopolitical competition between China and the U.S. in new technologies*. Luiss School of Government Working Paper Series.
- State Council (2017). *Notice on the Development Plan of the New Generation of Artificial Intelligence*. Beijing.
- State Council (2023). *Global AI Governance Initiative, Beijing: State Council of the PR China*. Available at: www.beltandroadforum.org/english/n101/2023/1019/c127-1231.html
- Sun, H., Liu, T. (2024). Balancing innovation and regulation: The case of AI in China. *Technology in Society*, 68, 802–839.
- Wang, Y., Zhao, Q. (2023). Data privacy and security regulations in China's AI landscape. *Journal of Data Protection & Privacy*, 6 (2), 123–138.
- Xi, J. (2023). Xi stresses high-quality development in China's modernization endeavor. *International Department of the CPC Central Committee*. Available at: https://www.idcpc.gov.cn/english2023/ttxw/ttpt/202307/t20230717_152783.html
- Xu, M., Jug, Ž., Tamò-Larrieux, A. (2024). A cross-cultural analysis of transparency: The interplay of law and privacy policies across jurisdictions. *International Data Privacy Law*, 14 (3), 197–222. <https://doi.org/10.1093/idpl/ipae011>.
- Zhang, Y., Chen, L. (2022). Regulating artificial intelligence in China: A policy perspective. *Journal of Cyber Policy*, 7 (1), 45–68.